

Vakbekwaamheid van beroepsbestuurders voor personenvervoer

Betreft: Koninklijk besluit van 4 mei 2007 betreffende het rijbewijs, de vakbekwaamheid en de nascholing van bestuurders van voertuigen van de categorieën C1, C1+E, C, C+E, D1, D1+E, D, D+E en ministerieel besluit tot bepaling van de modellen van de documenten bedoeld in het koninklijk besluit van 4 mei 2007 betreffende het rijbewijs, de vakbekwaamheid en de nascholing van bestuurders van voertuigen van de categorieën C, C+E, D, D+E en de subcategorieën C1, C1+E, D1, D1+E.

Vanaf 10 september 2008 zullen alle beroepsbestuurders van voertuigen waarvoor een rijbewijs geldig voor de categorieën D1, D1+E, D en D+E (voortaan "groep D" genoemd) vereist is, moeten voldoen aan de vakbekwaamheidsvoorschriften, conform de Europese Richtlijn nr. 2003/59/EG, omgezet in Belgisch recht door het koninklijk besluit van 4 mei 2007. Deze verplichting is weliswaar enkel van toepassing voor wie met de genoemde categorieën professioneel vervoer verricht.

Wie moet voldoen aan de vakbekwaamheid?

Alle bestuurders die professioneel vervoer verrichten met een voertuig dat behoort tot een van de categorieën van groep D, moeten houder zijn van een rijbewijs waarop vermeld staat dat zij voldoen aan de vakbekwaamheidsvereisten.

De vakbekwaamheid is verplicht voor vervoer binnen het Rijk over de openbare weg, met een voertuig waarvoor een rijbewijs van groep D vereist is, door:

- onderdanen van de Europese Unie;
- onderdanen van andere landen (niet-EU) die in dienst zijn van of werken voor een onderneming die gevestigd is in een van de lidstaten van de Europese Unie.

De vakbekwaamheid is niet van toepassing voor bestuurders van:

- van voertuigen met een toegelaten maximumsnelheid van ten hoogste 45 km per uur;
- van voertuigen in gebruik bij of onder controle van de strijdkrachten, de burgerbescherming, de brandweer, diensten verantwoordelijk voor de handhaving van de openbare orde en medische noodvervoersdiensten, voor zover het vervoer voortvloeit uit de opdrachten waarmee die diensten zijn belast;
- van voertuigen die op de weg worden getest in verband met technische verbeteringen, reparatie, onderhoud, en nieuwe of omgebouwde voertuigen die nog niet in het verkeer zijn gebracht;
- van voertuigen waarvoor een rijbewijs van categorie D of D1 vereist is en die worden bestuurd zonder passagiers door onderhoudspersoneel naar of van een onderhoudscentrum dat zich bevindt in de omgeving van de dichtstbijzijnde onderhoudsbasis die wordt gebruikt door de vervoerder, mits het rijden met het voertuig niet de voornaamste activiteit van de bestuurder is;
- van voertuigen die worden gebruikt bij noodtoestanden of worden ingezet voor reddingsoperaties, met inbegrip van voertuigen die worden gebruikt voor niet-commercieel vervoer van humanitaire hulp;
- van voertuigen die worden gebruikt voor niet-commercieel vervoer van personen of goederen;
- van voertuigen of combinaties van voertuigen die worden gebruikt voor het vervoer van materiaal, apparatuur of machines die de bestuurder voor zijn werk nodig heeft en op voorwaarde dat dit vervoer niet de voornaamste activiteit van de bestuurder is.

- van voertuigen die door landbouw-, tuinbouw-, bosbouw-, veeteelt- of visserijbedrijven worden gebruikt voor het vervoer van goederen in het kader van hun eigen bedrijvigheid, behalve als het besturen van het voertuig deel uitmaakt van de voornaamste activiteit van de bestuurder of het rijden over een grotere afstand geschiedt dan 100 km vanaf de basis van de onderneming die het voertuig bezit, huurt of leaset.

Zijn eveneens vrijgesteld van de vakbekwaamheid:

- houders van een voorlopig rijbewijs vakbekwaamheid D voor een periode van ten hoogste één jaar voor vervoer binnen het Rijk;
- bestuurders van voertuigen van groep D die praktisch examen afleggen of onderricht krijgen onder toezicht van een instructeur of op basis van een voorlopig rijbewijs model 3;
- bestuurders die in opleiding zijn bij De Lijn, de TEC, de MIVB, het IBBFP, de FOREM, de VDAB, de federale/lokale politie, een school voor secundair beroepsonderwijs die een opleiding 'buschauffeur' aanbiedt of in het raam van het onderwijs voor sociale promotie.

Inwerkingtreding van het koninklijk besluit van 4 mei 2007 : gevolgen

Vanaf 10 september 2008 moeten alle bestuurders van een voertuig van groep D die in beroepsverband rijden, voldoen aan de vakbekwaamheidsvereisten.

De vakbekwaamheid houdt in dat men slaagt voor een examen basiskwalificatie (verwerving vakbekwaamheid) en om de vijf jaar 35 uur nascholing volgt (verlenging vakbekwaamheid).

Het examen basiskwalificatie bestaat uit een theoretisch examen met drie onderdelen en een praktisch examen met twee onderdelen.

Na 10 september 2008 kan nog steeds een rijbewijs geldig voor categorie D worden afgegeven (zonder vakbekwaamheid). De houder kan evenwel enkel op niet-professionele basis rijden.

Wat wanneer een bestuurder houder is van een rijbewijs geldig voor een categorie van groep D op 10 september 2008?

Houders van een rijbewijs geldig voor een categorie van groep D op 10 september 2008, zijn vrijgesteld van de vakbekwaamheid voor een periode van 7 jaar. Deze bestuurders kunnen met hun huidige rijbewijs professioneel vervoer blijven verrichten.

Tegen 9 september 2015 moeten zij wel voldoen aan de vakbekwaamheidsvoorwaarden, maar enkel door de nascholing te volgen en dus door 35 kredietpunten te behalen.

Scholing

Aan de scholing op zich verandert er in feite niets, behalve dat de rij scholen in hun lessenspakket een onderdeel rond het theoretisch en praktisch examen vakbekwaamheid kunnen inbouwen. Voor het overige voorziet de regelgeving nog altijd in een opleiding met een erkende autorisatieschool (8 uur praktijk) en in een opleiding op basis van een voorlopig rijbewijs model 3.

Om een voorlopig rijbewijs model 3 te behalen, moeten de aanvrager en de begeleider voldoen aan de voorwaarden in artikel 6 van het koninklijk besluit van 23 maart 1998 betreffende het rijbewijs.

Naast die twee klassieke opleidingsmodules blijven eveneens bestaan:

1. de rijopleiding door een maatschappij voor openbaar vervoer (De Lijn/MIVB/TEC);
2. de rijopleiding door het leger;
3. de rijopleiding door de federale en de lokale politie;

4. de rijopleiding door sommige beroepsscholen van het secundair onderwijs;
5. de rijopleiding door de gewestelijke arbeidsbemiddelingsdiensten (VDAB, IBFFP, Forem);
6. de rijopleiding door het onderwijs voor sociale promotie.

Basiskwalificatie

Om de basiskwalificatie te behalen, moet de aanvrager slagen voor een aantal examens:

1. theoretisch examen basiskwalificatie D
 - theoretische test (100 vragen)
 - gevalsstudies (8)
 - mondelinge test (10 vragen)
2. praktisch examen basiskwalificatie D
 - rijtest op de openbare weg
 - praktische test basiskwalificatie

Wanneer men slaagt voor één van de onderdelen van het theoretisch examen, is men drie jaar vrijgesteld voor dat onderdeel.

Nadat de aanvrager voor deze tests geslaagd is, krijgt hij een attest van slagen (getuigschrift van basiskwalificatie). Met dit getuigschrift moet de aanvrager zich wenden tot de gemeente, die code 95 aanbrengt op het rijbewijs.

Kandidaten kunnen deze examens combineren met het theoretische en het praktische rijexamen in een “gecombineerd examen”. Nadat een kandidaat voor dit gecombineerd examen geslaagd is, krijgt hij een getuigschrift van basiskwalificatie en een aanvraag om een rijbewijs. Met die twee documenten kan hij een rijbewijs D of D1 met code 95 verkrijgen.

De bestuurder met een bewijs van vakbekwaamheid geldig voor groep C kan een aanvullend examen basiskwalificatie voor groep D afleggen, indien hij reeds beschikt over een rijbewijs dat geldt voor de categorie D, D1, D+E of D1+E.

Dit bestaande uit:

1. theoretisch examen basiskwalificatie D
 - theoretische test (50 vragen)
 - gevalsstudies (4)
 - mondelinge test (5 vragen)
2. praktisch examen basiskwalificatie D
 - rijtest op de openbare weg
 - praktische test basiskwalificatie

De examens voor het verkrijgen van een getuigschrift van basiskwalificatie worden afgelegd in een van de examencentra van de GOCA, de TEC, de MIVB, De Lijn, VDAB, IBFFP, Forem of in een school voor secundair onderwijs.

Nascholing

Wanneer betrokkene de basiskwalificatie vakbekwaamheid en bijgevolg een rijbewijs geldig voor een categorie van groep D met geldigmaking van de vakbekwaamheid heeft behaald, moet hij, om die te behouden, een nascholingscursus van 35 uur onderverdeeld in 5 modules van telkens 7 uur volgen. Per gevolgde module worden 7 kredietpunten toegekend. Een bestuurder die de vakbekwaamheid wil verlengen, moet 35 kredietpunten hebben. Behaalde kredietpunten zijn 5 jaar geldig.

In afwijking van de normale geldigheidsduur van de kredietpunten (5 jaar) zullen, in de gevallen van personen die een vrijstelling van de vakbekwaamheid genieten tot 9 september 2015, de punten behaald vanaf 10 september 2008 in aanmerking worden genomen.

De kredietpunten worden geregistreerd in het CBR (centraal bestand rijbewijzen) door de instellingen die de nascholing aan de bestuurders geven. Ze worden automatisch in mindering gebracht, wanneer een gemeente een rijbewijs geldig voor een categorie van groep D met de vermelding ‘vakbekwaamheid’ vernieuwt.

De gemeente maakt een nieuw rijbewijs op waarop de code 95 wordt vermeld (in het vak “Beperkende vermeldingen”). De aldus behaalde vakbekwaamheid is 5 jaar geldig (zie verder voor de vervaldatum van de categorie).

Personen die in België ingeschreven zijn maar hun beroep van buschauffeur in een andere lidstaat van de EU uitoefenen, kunnen de 35 uur nascholing in die andere EU-lidstaat volgen. In dit geval worden hun kredietpunten niet geregistreerd in het CBR. Zij moeten hun getuigschriften van nascholing dan opsturen naar de FOD Mobiliteit en Vervoer, die de behaalde kredietpunten inbrengt in het CBR. Op die manier kan de gemeente de vakbekwaamheid verlengen op het Belgische rijbewijs van betrokkene.

De nascholing wordt georganiseerd door opleidingscentra die erkend zijn door de minister bevoegd voor verkeersveiligheid. Tot nu toe is er geen opleidingscentrum erkend. Zodra er een opleidingscentrum erkend is, worden de gemeenten daarvan op de hoogte gebracht.

Vermelding van de vakbekwaamheid op het rijbewijs

Wanneer een bestuurder zich bij de gemeente meldt met het getuigschrift van basiskwalificatie, wordt voor de betrokken categorieën van groep D de code 95 vermeld in het vak “Beperkende vermeldingen” van zijn rijbewijs.

De vakbekwaamheid wordt toegekend wanneer de aanvrager beschikt over:

- hetzij een getuigschrift van basiskwalificatie (nieuwe aanvragers van een rijbewijs geldig voor een categorie van groep D). In dit geval wordt de vakbekwaamheid toegekend voor 5 jaar, te rekenen vanaf de datum van afgifte van het getuigschrift van basiskwalificatie;
- hetzij 35 geldige kredietpunten als bewijs dat hij de voorbije vijf jaar de nascholing heeft gevolgd (verlenging van de vakbekwaamheid voor bestuurders die al een vermelding van geldige vakbekwaamheid op hun rijbewijs hadden;
- hetzij een rijbewijs waarop een van de categorieën van groep D al geldig was vóór 10 september 2008. In dit geval wordt bij de aanvraag om een nieuw rijbewijs de vakbekwaamheid toegekend tot en met 9 september 2015. Die toekenning gebeurt bij elke afgifte van een nieuw rijbewijs, om welke reden dan ook (verlenging bezoldigd vervoer, duplicaat, toekenning nieuwe rijbewijscategorie, enz.). De vakbekwaamheid wordt eveneens toegekend op aanvraag van de houder van het rijbewijs (zonder afgifte van een ander rijbewijs); de code 95 wordt dan op het rijbewijs toegevoegd.

Nieuwe notatiestructuur van de vakbekwaamheid op het rijbewijs vanaf 10 september 2009

Vanaf 10 september 2009 gelden nieuwe regels voor de notatie van de vakbekwaamheid op het rijbewijs.

De in de rubriek “Beperkende vermeldingen” aangebrachte code 95 moet immers worden gevolgd door de uiterste geldigheidsdatum van de vakbekwaamheid volgens de volgende structuur:

95.dag.maand.jaar

Bijvoorbeeld 95.09.09.2015 voor een persoon die houder is van een vóór 10 september 2009 afgegeven rijbewijs, vrijgesteld is van een bewijs van vakbekwaamheid en vraagt code 95 aan te brengen op zijn rijbewijs.

Bijvoorbeeld 95.24.11.2014 voor een persoon die sedert 25 november 2009 houder is van een bewijs van vakbekwaamheid.

Bijgevolg moet de code 95 worden gevolgd door de dag (2 tekens), de maand (2 tekens) en het jaar (4 tekens). De onderdelen zijn van elkaar gescheiden door een punt. Aangenomen dat een punt als een afzonderlijk teken geldt, bestaat de vermelding uit 13 tekens.

De uiterste geldigheidsdatum van categorie C of D moet overeenstemmen met de uiterste geldigheidsdatum van het medisch attest groep 2.

Deze regels zijn van toepassing op de categorieën C1, C1+E, C, C+E, D1, D1+E, D en D+E.

Meer informatie hierover staat in de onlineomzendbrief aan de gemeentebesturen.

Retributies

Als de code 95 wordt aangebracht op het moment van de afgifte van het rijbewijs, moet de retributie voor de afgifte van een rijbewijs worden betaald: 20 euro.

Nieuwe, bijkomende categorie van groep D na 10 september 2008

Een houder van een rijbewijs geldig voor bijvoorbeeld categorie D1 die de vakbekwaamheid heeft behaald (door een getuigschrift van basiskwalificatie te behalen, door verlenging van de vakbekwaamheid na 35 kredietpunten te hebben vergaard, of doordat het rijbewijs al geldig was voor categorie D1 op 10 september 2008) en die op welke wijze dan ook een bijkomende rijbewijscategorie van groep D (bijvoorbeeld categorie D of D1+E) behaalt vóór 10 september 2015, krijgt de al verworven geldigverklaring van zijn vakbekwaamheid ook voor de nieuwe categorie van groep D. In dit laatste geval wordt de vakbekwaamheid toegekend tot 9 september 2015.

De vakbekwaamheid geldt voor alle categorieën van groep D. Ze hoeft dus niet afzonderlijk per nieuwe, bijkomende categorie van groep D te worden behaald.

Bewijs van vakbekwaamheid

Het bewijs van vakbekwaamheid (bv) wordt afgegeven aan personen die in België werken, maar verblijven in een land dat geen lid is van de Europese Unie. Aan de hand van dit bv kan de houder aantonen dat hij aan de vakbekwaamheidsvoorwaarden voldoet. Het wordt op schriftelijke aanvraag afgegeven door de FOD Mobiliteit en Vervoer. De gemeenten kunnen wel mee instaan voor de verzending van de aanvragen aan de FOD Mobiliteit en Vervoer (zich wenden tot de dienst Rijbewijs, Vooruitgangstraat 56, 1210 Brussel).

Leeftijd

De leeftijd om het voorlopig of definitief rijbewijs te behalen en op de openbare weg te rijden is eveneens gewijzigd.

Voorlopig rijbewijs	Definitief rijbewijs	
	Met bv	Zonder bv
Cat. D1, D1+E, D en D+E: 18 jaar	D1 en D1+E: 18 jaar	D1 en D1+E: 21 jaar
	D en DE: 18 jaar: beperking: geregeld vervoer voor een traject tot 50 km binnen het Koninkrijk België => code 121	D en D+E: 24 jaar
	20 jaar: beperking: binnen het Koninkrijk België => code 121	
	21 jaar: zonder beperking	

Code 121

Personen die hun bewijs van vakbekwaamheid behalen vóór de leeftijd van 21 jaar, mogen slechts beperkt rondrijden op de openbare weg. Bestuurders van 18 tot 20 jaar mogen enkel geregeld personenvervoer verrichten voor een traject tot 50 km en alleen binnen het Koninkrijk België. Vanaf 20 jaar geldt nog enkel de beperking tot het Belgische grondgebied. De code 121 moet bovendien worden toegevoegd in het vak "Beperkende vermeldingen" op het rijbewijs van de houders van een bewijs van vakbekwaamheid jonger dan 21 jaar.